

Toespraak burgemeester M. Waanders van de gemeente Dongeradeel bij de startbijeenkomst omgevingsproces Ternaard d.d. 4 december 2017.

Deze tekst is niet letterlijk uitgesproken, maar heeft gediend als basis voor de toespraak van de burgemeester.

Beste mensen,

we staan in deze regio aan de vooravond van een heel bijzonder proces. Eenvoudig gezegd komt het er op neer dat we met elkaar gaan onderzoeken (bewoners, betrokkenen en belanghebbenden) en bespreken hoe het gebied zich moet ontwikkelen en hoe, als gaswinning plaatsvindt, dit een bijdrage kan leveren.

Het is best een ingewikkeld proces en ik zal proberen jullie daar zo duidelijk mogelijk in mee te nemen. Wat is er gebeurd tot nu toe, waar staan we nu en hoe gaat het verder.

Ik zal dat ook doen met het geven van feiten, want die zijn er natuurlijk ook.

Er lopen in dit hele proces twee sporen. Het ene spoor heeft te maken met de gebiedsontwikkeling en het andere spoor met de aanvraag van de NAM voor gaswinning in dit gebied. Beide sporen lopen parallel. Ik ga met u de beide sporen na.

Eerst het spoor van de gebiedsontwikkeling:

Wat is er gebeurd tot nu toe

In deze regio hebben we in een deel ervan te maken met bevolkingskrimp. Met elkaar willen we proberen daar zo goed mogelijk een vorm voor te vinden, zodat het goed wonen, werken en recreëren blijft in dit gebied. Een blauwdruk voor een nieuwe Omgevingsvisie is er (nog) niet. De provincie is actief met een provinciale Omgevingsvisie. De samenwerkende gemeenten staan aan de vooravond om in samenwerking met inwoners en bedrijven een lange termijnvisie voor het gebied te gaan maken. Het is zaak de komende maanden gezamenlijk de schouders eronder te zetten in het schetsen van een nieuwe lange termijn visie. Hoe willen we dat het gebied er over 20 jaar uit ziet? Hoe willen we wonen en werken duurzaam gaan versterken? Hoe gaan we om met de beeldbepalende woningen, boerderijen en hoe houden we de karakteristieke bebouwing zoals de fraaie kerkgebouwen op lange termijn overeind?

Actuele thema's als regionale energietransitie, klimaataanpassing, vergrijzing als kans voor ontwikkeling, behoud en versterking cultuurhistorische waarde, zijn op een hoger abstractieniveau ook in provinciale visietrajecten verkennend besproken. Het is zaak in het omgevingstraject de komende maanden op meerdere tafels te werken aan een concrete ontwikkelingsvisie met duurzaam toekomstperspectief voor de sociaal economische kwetsbare regio.

Dan kom ik op het tweede spoor: de aanvraag voor gaswinning door de NAM

Dongeradeel heeft zich in de besprekingen over gaswinning bij Ternaard met het ministerie van EZ (EZK tegenwoordig) en NAM steeds duidelijk en assertief opgesteld. Mede op initiatief van Dongeradeel, is het Friese manifest tot stand gekomen. De oorzaak om tot een

manifest te komen was dat wij aan de voorkant zaken beter geregeld willen hebben voor ons gebied.

Binnen VFG-verband (Vereniging Friese Gemeenten) is in 2016 met gezamenlijke inzet er voor geijverd om met Provincie Fryslân de belangen van de regio voorop te stellen bij gas- en zoutwinning in onze provincie. Het ging toen in de eerste plaats om bestaande gaswinning.

Friese gemeenten en provincie staan kritisch tegenover gaswinning. Er zijn zorgen over mogelijke gevolgen. Het gaat dan over risico's van trillingen voor bebouwing, waardeverlies van gebouwen en ook de lange termijneffecten van bodemdaling in combinatie met klimaatverandering.

In 2016 heeft toenmalig minister Kamp aangegeven meer aandacht voor de omgeving te willen hebben bij de realisatie van energie-infrastructuur. Dat gaf mogelijkheden om het proces nu op een andere manier te lopen. NAM heeft in 2015 een aanvraag gedaan voor gaswinning in het Ternaarder Gasveld. Het ministerie is in september 2016 de Rijkscoördinatie procedure gestart om de hiervoor benodigde vergunningen en rijksinpassingplan (een rijksbestemmingsplan) vast te stellen. Het ministerie heeft echter ook aangegeven dat de RCR Ternaard een pilot is in lijn met de wens van de minister om de omgeving breed te betrekken. Om de regio tegemoet te komen, is er binnen de pilot een discussie op gang gekomen over het handen en voeten geven aan het Fries manifest.

Hieruit is een proces voortgekomen met een soort omgekeerd karakter. Eerst moet duidelijk worden hoe het gebied ontzorgd kan worden en op welke manier het gebied een duidelijke plus zal toevallen voordat de formele procedures voor de besluitvorming over de voorgenomen gaswinning worden voltooid.

Bureau De Gemeynt, dat in eerste instantie alleen de gemeente Dongeradeel adviseerde, is als adviserende partij aan het eerste deel van het proces gekoppeld. Zij begeleiden als onafhankelijke partij de zgn. kwartiermakersfase. De pilot zal de komende maanden zo ver uitgewerkt worden dat er volgend jaar een volledig omgevingstraject kan worden doorlopen.

Steven de Bie van De Gemeynt zal daar straks meer over zeggen.

Waar staan we nu en hoe nu verder

Vandaag hebben we de startbijeenkomst waarin wij u informeren over de stand van zaken, maar ook dat we uw hulp nodig hebben.

In december, dus deze maand, worden alle partijen die betrokken zijn bij het gebied, benaderd om te bespreken wat zij zouden willen inbrengen in het visieproces. Parallel zal betrokkenen ook worden gevraagd hun argumenten voor, of tegen, nut en noodzaak van gaswinning te geven.

Vanaf zo ongeveer half maart 2018 is bekend rondom welke thema's het visieproces zal plaatsvinden. Vanaf dan gaat het proces ook los.

In dit proces staan de zorgen en ontwikkelwensen van het betreffende gebied centraal. Met bewoners, betrokkenen en belanghebbenden wordt bekeken en besproken hoe het gebied zich moet ontwikkelen en hoe als gaswinning plaatsvindt, dit een bijdrage kan leveren.

De beoogde uitkomst van dit proces is een akkoord waarin afspraken worden gemaakt. Afspraken over de gewenste ontwikkeling van het gebied en de mogelijke bijdrage van gaswinning daaraan, maar ook over de wijze waarop zorgen over negatieve effecten van gaswinning kunnen worden weggenomen.

Het kan ook zijn dat de opvattingen van betrokkenen en belanghebbenden te veel uiteen lopen om tot overeenstemming te komen en er geen breed gedragen plan ontstaat. Dan zullen alle partijen die in het Bestuurlijk Overleg (BO) vertegenwoordigd zijn (Gemeente Dongeradeel, Provincie Fryslân, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, NAM, Wetterskip) zich beraden op hun positie, inclusief de vraag of gaswinning dan nog moet worden doorgezet. Alle partijen in het BO hebben zich aan dit proces verbonden. Zij voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor een goed verloop van het proces.

In het proces moet ook duidelijk worden over welk gebied het gaat. Dat kan per thema anders zijn. Met de aantekening dat de pilot van het ministerie gekoppeld is aan het gasveld bij Ternaard is het wel de opzet om de regio er beter van te laten worden.

De verschillende partijen zijn de volgende inzet voor het omgevingsproces overeengekomen:

Het betrekken van alle relevante belangen en opvattingen bij de besluitvorming over gaswinning Ternaard, met als inzet dat:

- o De vitaliteit van het gebied, economisch, sociaal en ecologisch, wordt versterkt;
- o De zorgen van betrokkenen zoveel mogelijk worden weggenomen;
- o Vooraf geborgd wordt dat als gaswinning plaatsvindt, de impacts en risico's zijn geminimaliseerd, en er overeenstemming is over de afwikkeling indien die impacts en risico's zich toch voordoen.

De omstandigheid dat we hier in een gebied geconfronteerd worden met bevolkingskrimp langs de Waddenkust is ook relevant. De sociaal-economische structuur van het gebied is kwetsbaar en zal bij nieuwe ontwikkelingen en bedreigingen op een hoger plan getild moeten worden om in een positieve ontwikkelingsdynamiek te blijven. De inzet is er op gericht om bevolking, bedrijven en bij dit alles de duurzame lange termijn toekomst voor het gebied voorop te stellen.

Het beeld dat gaswinning een negatief effect heeft op waarde van woningen en bedrijven zal doorbroken moeten worden. Van essentieel belang hierbij is te borgen dat risico's van gaswinning tot een minimum worden teruggebracht en voor zover risico's onvermijdelijk zijn dat vooraf afspraken kunnen worden gemaakt over zekerstelling van vastgoedwaarde. Daarnaast zal er ook worden ingezet op het vormen van een pakket maatregelen om de vitaliteit van het gebied voor de lange termijn te versterken.

In het omgevingstraject willen we vooraf afspraken maken om een deel van de opbrengsten van gaswinning ten goede te laten komen aan de winningsregio, zodat dit bijdraagt aan een reëel ontwikkelperspectief.

Hoe kunnen we in 'de plus' komen

NAM heeft bij het Ministerie een aanvraag voor gaswinning bij Ternaard ingediend. De vijf eerdergenoemde betrokken partijen hebben besloten om gezamenlijk het Omgevingsproces Ternaarder gasveld te gaan doorlopen. Deze partijen hebben gekozen voor een 'open' Omgevingsproces, waarbij de wensen, zorgen en ontwikkelmogelijkheden van het gebied centraal staan. In dit Omgevingsproces gaan we er niet op voorhand van uit dat er gas gewonnen gaat worden. Gezamenlijk gaan we alle kanten die aan gaswinning vastzitten, goed doornemen.

Het zou zelfs kunnen zijn dat we tot de conclusie komen dat gaswinning als een wenselijke ontwikkeling kan worden gezien. Belangrijk, ja zelfs een voorwaarde, is dat het initiatief erin slaagt een meerwaarde voor betrokkenen en belanghebbenden te creëren.

Als dat niet lukt, dan moeten de partijen de balans opmaken en zich de vraag stellen of gaswinning dan nog wel door zou moeten gaan.

Ik wil wel even heel duidelijk stellen, dat áls de NAM de plannen van gaswinning bij Ternaard door wil zetten, ook al spoort dit niet met de uitkomsten van het Omgevingsproces, de wet in beginsel voor het rijk mogelijkheden biedt om toch die procedures door te zetten. Echter, iedereen realiseert zich wel, ook NAM, dat, na zo'n zwaar Omgevingsproces, het speelveld en de besluitvorming wezenlijk zal zijn veranderd.

Tot zover hoe de situatie was en waar we nu staan.

Marga Waanders,

Burgemeester gemeente Dongeradeel